

"FARHOD VA SHIRIN" DOSTONIDAGI SHIRIN OBRAZI TASVIRI**Farg'ona davlat universiteti Filologiya fakulteti****3-bosqich talabasi Usmonaliyeva Mahsuna****Annotatsiya**

Ushbu maqolada o'zbek va fors-tojik mumtoz adabiyotining ulkan yodgorliklaridan biri bo'lgan "Farhod va Shirin" dostonidagi Shirin obrazi tahlil qilinadi. Shirinning go'zalligi, aql-zakovati, irodasi, muhabbati va sadoqati kabi fazilatlari adabiy qahramon sifatidagi yuksak mavqeini belgilashi ko'rsatiladi. Obrazning badiiy-estetik ahamiyati hamda xalqona ideal darajasiga ko'tarilgan romantik timsol sifatida shakllanishi yoritiladi.

Kalit so'zlar:

Shirin obrazi, Farhod, ishq, sadoqat, romantik qahramon, go'zallik, doston, Xusrav, komil inson.

Kirish

Sharq adabiyotida ayol obrazlari orasida Shirin timsoli alohida mavqega ega. Nizomiy Ganjaviy va Alisher Navoiy yaratgan "Farhod va Shirin" dostonlarida Shirin yor sifatida emas, balki aql, go'zallik, sadoqat va izzatning timsoli bo'lgan komil ayol sifatida tasvirlanadi. Shirin nafaqat lirik muhabbat timsoli, balki irodali, qat'iy, donishmand va chin insoniy fazilatlar sohibasi sifatida gavdalanadi. Shu bois u o'zbek mumtoz adabiyotida eng yorqin ayol obrazlaridan biri sifatida tan olingan.

Asosiy tahlil

Mumtoz adabiyotda go‘zallik tasviri ko‘pincha tashqi siymo orqali emas, balki ma‘nodagi nafosat bilan beriladi. Shirin obrazi ana shunday timsollardan biridir. Shoirlar uning jamolini chiroyli tashbehlar bilan tasvirlaydilar: yuzi oyga, qaddi guldir, sochlari tun kabi harir, ko‘zlari esa muhabbat nuri sochuvchi durlar sifatida ifodalanadi. Ammo bu go‘zallik shunchaki tashqi joziba emas, balki ruhiy kamolot bilan uyg‘unlikda talqin etiladi.

Aql, donishmandlik va ijtimoiy mavqega ega ayol timsoli sifatida ko‘ramiz.

Shirin — hukmdor ayol. U davlat ishlarini idora qila oladigan, adolatli hukm chiqara biladigan, xalqparvar, olijanob inson sifatida gavdalanadi. Bu jihatlar uning oddiy yor emas, balki faol jamiyat arbobi, dono rahbar ekanini ko‘rsatadi. Dostonlarda Shirin dono, vazmin, adolatli va mustaqil qaror qabul qila oladigan ayol sifatida ko‘rsatiladi. Uning Xusravning nohaqliklarini tanqid qilishi, Farhodga samimiy mehr ko‘rsatishi, o‘zini munosib tutishi ayolning yuksak ijtimoiy mavqeini ifodalaydi.

Shirin — muhabbatda vafodor va qat‘iy ayol. Uning Farhodga bo‘lgan muhabbati sof, beg‘araz va pokiza. Farhodning mehnatkashligi, samimiyati, halolligiga mahliyo bo‘lgan Shirin uning sadoqatini qadrlaydi. U muhabbat yo‘lida sabr, matonat, vafodorlik ko‘rsatadi. Shirin uchun ishq — hayotning ma‘nosi, qalbning yorug‘ligi, insonning komilligi bilan bog‘liq ilohiy hisdir.

Farhodning o‘limi Shirin ruhiyatida chuqur iz qoldiradi. U bu fojia oldida kuchli, ammo nihoyatda nozik qalbli inson sifatida tasvirlanadi.

Aksariyat mumtoz asarlarda ayol obrazi ko‘proq passiv ravishda berilgan bo‘lsa-da, Shirin bundan mutlaqo farq qiladi. U o‘z qarorlariga egaligi, muhabbatni ongli tarzda tanlay olishi, davlat boshqaruvidagi qat‘iyati bilan mustaqil fikrlovchi obrazdir. Shirinning Farhodni sinovdan o‘tkazishi, Xusravning ayrim ishlariga qattiq javob berishi uning erk, izzat, poklik kabi fazilatlarni birinchi o‘ringa qo‘yadigan ayol ekanini ko‘rsatadi.

Shirin obrazi romantik idealga aylangan. U nafaqat go‘zalligi, balki e‘tiqodi, sadoqati, muloyimligi, jasorati va aql-zakovati bilan mukammal ayol timsoli darajasiga

ko‘tariladi. Farhodning mehnatni, sadoqatni, halollikni timsol qilganidek, Shirin ham go‘zallik bilan birga ma’naviy poklikni ifodalaydi. Shuning uchun ham Shirin obrazi asrlar davomida xalq e’tiqodidagi eng go‘zal ayol idealiga aylangan.

Dostonlarda Shirin nihoyatda nozik ruhiyat sohibasi sifatida tasvirlanadi. U muhabbat, xavotir, qo‘rquv, iztirob, shodlik, hijron kabi hissiyotlarni chuqur his qiladi. Farhodning quvonchlari bilan quvonadi, dardlari bilan kuyinadi. Farhod hayoti uchun qilgan mehnatlari va joni fido qilishi Shirin qalbida chuqur o‘rin egallaydi. Aynan shu ruhiy teranlik Shirin obrazini badiiy mukammal darajaga ko‘taradi.

Xulosa

Shirin obrazi o‘zbek va sharq adabiyotining eng yorqin ayol timsollaridan biridir. U go‘zallik, sadoqat, aql, jasorat, muloyimlik, mustaqil fikr kabi fazilatlarning uyg‘un mujassamidir. Shirin nafaqat romantik sevgi timsoli, balki komil ayol, dono rahbar, ruhiy yetuk inson sifatida gavdalanadi. Uning obrazi bugun ham ayolning ijtimoiy mavqeini, ma’naviy kamolotini aks ettiruvchi timsol sifatida o‘z ahamiyatini yo‘qotmaydi. Shirin — adabiyotimizdagi eng badiiy, eng mukammal, eng nafis ayol obrazlaridan biri bo‘lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Nizomiy Ganjaviy. “Xamsa”.
2. Alisher Navoiy. “Xamsa”, “Farhod va Shirin”.
3. A. Qayumov. Mumtoz adabiyot tadqiqotlari.
4. H. Boltaboev. O‘zbek adabiyoti tarixi.
5. Sharq klassik adabiyoti bo‘yicha ilmiy manbalar.